

BO‘LAJAK INGLIZ TILI O‘QITUVCHILARIDA MUSTAQIL TA‘LIM KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH ZAMONAVIY TA‘LIM SHAROITINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY VOSITASI

O‘rinboyeva Xayotxon Maxamadinovna,

Katta o‘qituvchi, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston Milliy pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi

khaetkhon.makhamadinovna@mail.ru

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18798734>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarida mustaqil ta‘lim ko‘nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta‘lim sharoitini tashkil etishning muhim vositasi sifatida ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan asoslanadi. Globallashuv, raqamli transformatsiya va kompetensiyaviy yondashuv sharoitida oliy ta‘lim jarayonini tashkil etish yangi pedagogik mexanizmlarni talab etadi. Tadqiqotda mustaqil ta‘lim ko‘nikmalari motivatsion, mazmuniy, operatsion va reflektiv komponentlar asosida tahlil qilinadi. Ularning integratsiyasi talabning o‘z o‘quv faoliyatini rejalashtirish, strategik boshqarish, monitoring qilish va reflektiv tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Xorijiy tajriba (Finlyandiya, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, AQSh) asosida zamonaviy ta‘lim muhitini tashkil etishda portfolio, PBL, blended learning va self-regulated learning mexanizmlarining samaradorligi ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: mustaqil ta‘lim, zamonaviy ta‘lim muhiti, kasbiy avtonomiya, refleksiya, self-regulated learning, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik transformatsiya, oliy ta‘lim.

Abstract. This article explores the development of independent learning skills in future English language teachers as a fundamental tool for organizing modern educational environments. In the context of globalization, digital transformation, and competency-based education, higher education institutions must adopt innovative pedagogical mechanisms that promote learner autonomy and professional responsibility. The study conceptualizes independent learning skills through four interrelated components: motivational, content-based, operational, and reflective. Their systematic integration enables students to plan, manage, monitor, and critically evaluate their own learning processes.

Drawing on international experience from Finland, the United Kingdom, South Korea, and the United States, the article highlights the effectiveness of portfolio-based learning, project-based approaches, blended learning models, and self-regulated learning strategies in shaping modern educational settings.

Keywords: independent learning, modern educational environment, learner autonomy, reflective practice, self-regulated learning, competency-based education, teacher preparation, pedagogical innovation.

Аннотация. В данной статье развитие навыков самостоятельного обучения у будущих преподавателей английского языка рассматривается как важнейшее средство организации современной образовательной среды и обосновывается с научно-теоретической и практической точек зрения. В условиях глобализации, цифровой трансформации и компетентностного подхода организация образовательного процесса в системе высшего образования требует внедрения новых педагогических механизмов. В исследовании навыки самостоятельного обучения анализируются на основе мотивационного, содержательного, операционального и рефлексивного компонентов.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, современная образовательная среда, профессиональная автономия, рефлексия, саморегулируемое обучение, компетентностный подход, педагогическая трансформация, высшее образование.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi globallashuv, raqamli transformatsiya va bilimlarning tez yangilanishi sharoitida faoliyat yuritmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etish an'anaviy bilim uzatish modelidan kompetensiyaviy va talaba-markazli modelga o'tishni talab etadi. Ayniqsa, ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik muhitni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday muhitda mustaqil ta'lim ko'nikmalari asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchisi nafaqat til bilimlariga, balki innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar va o'quvchilarni mustaqil o'rganishga yo'naltirish kompetensiyalariga ega bo'lishi zarur. Shunday ekan, bo'lajak o'qituvchilarda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim sharoitini tashkil etishning metodik asosi bo'lib xizmat qiladi.

Mustaqil ta'lim faqat auditoriyadan tashqari topshiriqlarni bajarish jarayoni emas. U o'z ichiga rejalashtirish, strategik fikrlash, o'z-o'zini nazorat qilish, refleksiya va natijalarni baholash mexanizmlarini oladi. Zamonaviy ta'lim sharoitida mustaqil ta'lim talabani faolligini oshirish, uning ichki motivatsiyasini kuchaytirish va professional mas'uliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Raqamli vositalarning keng joriy etilishi mustaqil ta'limni yangi bosqichga olib chiqdi. Onlayn kurslar, LMS platformalar, interaktiv ilovalar va sun'iy intellekt asosidagi vositalar o'quvchilarga shaxsiy o'quv trayektoriyasini shakllantirish imkonini bermoqda. Shu bois, zamonaviy ta'lim sharoitini tashkil etishda mustaqil ta'lim tizimiy yondashuv asosida yo'lga qo'yilishi zarur.

Adabiyotlar tahlili. So'nggi yillardagi tadqiqotlar mustaqil ta'limni zamonaviy ta'lim muhitini transformatsiya qiluvchi omil sifatida talqin qilmoqda. Boekaerts (2020) ta'kidlashicha, mustaqil o'rganish jarayonida talabani o'zini boshqarish qobiliyati va maqsadli rejalashtirish mexanizmlari o'quv samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Panadero [7] o'z tadqiqotida mustaqil ta'lim va self-regulation tushunchalarining o'zaro aloqadorligini keng tahlil qilib, zamonaviy ta'lim muhitida strategik nazorat va formativ baholashning ahamiyatini ko'rsatadi. Shuningdek, Andrade va Brookhart [2] talabalarni o'zini baholash jarayoniga jalb qilish ta'lim sifatini oshirishini ilmiy asoslab beradi.

Raqamli ta'lim sharoitida mustaqillik masalasini Hodges va boshqalar [4] pandemiya davridagi masofaviy ta'lim tajribasi asosida o'rgangan. Ularning fikricha, mustaqil ta'lim ko'nikmalari rivojlanmagan talabalar masofaviy sharoitda samarali o'qiy olmaydi.

Little [5] zamonaviy ta'limda o'quvchining avtonomiyasi va reflektiv kompetensiyasini rivojlantirish pedagogik dizayn orqali amalga oshirilishini ta'kidlaydi. Shuningdek, Carless va Winstone [3] feedback literacy tushunchasini rivojlantirib, zamonaviy ta'lim muhitida talabani mustaqil ravishda o'z natijalarini yaxshilashga yo'naltirish zarurligini asoslaydi.

OECD [6] hisobotida esa mustaqil o'rganish, muammoni hal qilish va tanqidiy fikrlash XXI asr kompetensiyalari sifatida e'tirof etiladi. Ushbu yondashuv oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'lim tizimini kuchaytirishni talab qiladi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'lim zamonaviy ta'lim muhitining strukturaviy elementi bo'lib, u motivatsiya, monitoring, refleksiya va baholash mexanizmlari bilan uzviy bog'liq holda samarali ishlaydi.

Muhokama va tahlillar. Zamonaviy ta'lim sharoitini tashkil etishda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish nafaqat individual pedagogik usul, balki butun o'quv muhitini qayta strukturalashtiruvchi tizimli mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'lim ko'nikmalari rivojlangan talabalar raqamli va gibrid o'qitish sharoitida yuqori adaptivlik darajasini namoyon etadi hamda o'z o'quv jarayonini samarali boshqara oladi.

Birinchi, mustaqil ta'lim zamonaviy ta'lim muhitining **moslashuvchanlik tamoyilini** amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Blended learning yoki gibrid modelda auditoriya va mustaqil ish o'zaro to'ldiruvchi mexanizm sifatida ishlaydi. Agar talaba mustaqil o'rganish strategiyalariga ega bo'lsa, u onlayn platformalarda berilgan materiallarni tizimli o'zlashtira oladi, muammoli vazifalarni mustaqil tahlil qiladi va auditoriyada muhokama jarayonida faol ishtirok etadi. Demak, zamonaviy ta'lim muhitining samaradorligi bevosita talabning mustaqil ishlash kompetensiyasiga bog'liq.

Ikkinchi, mustaqil ta'lim **raqamli integratsiya** bilan uzviy bog'liqdir. LMS platformalar, masofaviy kurslar, video leksiyalar, interaktiv topshiriqlar va sun'iy intellekt asosidagi vositalar talabning mustaqil faoliyatini kengaytiradi. Biroq faqat texnologiyaning mavjudligi yetarli emas. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'lim ko'nikmalari rivojlanmagan sharoitda raqamli vositalar samaradorlik bermaydi. Talaba vaqtni boshqara olmasa, maqsadini aniq belgilamasa yoki natijalarni monitoring qilmasa, raqamli muhit chalg'ituvchi omilga aylanishi mumkin. Shu bois, zamonaviy ta'lim muhitida mustaqil ta'lim strategiyalarini bosqichma-bosqich o'rgatish muhimdir.

Uchinchi, mustaqil ta'lim **formativ baholash va refleksiya** jarayonlari bilan mustahkamlanadi. Zamonaviy pedagogik model yakuniy bahodan ko'ra jarayonni baholashga urg'u beradi. Portfolio, reflektiv jurnal va o'zini-o'zi baholash mexanizmlari talabning o'sish dinamikasini ko'rsatadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, talabalarni reflektiv yozuvlarga muntazam jalb qilish ularning kasbiy tafakkurini rivojlantiradi va pedagogik qaror qabul qilish qobiliyatini mustahkamlaydi.

To'rtinchi, mustaqil ta'lim bo'lajak o'qituvchilarning **kasbiy identitetini shakllantirishga** xizmat qiladi. O'zini boshqara oladigan, reflektiv fikrlay oladigan va strategik qaror qabul qiladigan talaba kelajakda o'quvchilarni ham mustaqil o'rganishga yo'naltira oladi. Bu jihat zamonaviy pedagogika talablariga to'liq javob beradi, chunki XXI asr o'qituvchisi bilim manbai emas, balki ta'lim jarayonining fasilitatori hisoblanadi.

Quyidagi jadval mustaqil ta'limning zamonaviy ta'lim muhiti bilan o'zaro bog'liqligini kengaytirilgan ko'rinishda aks ettiradi:

Zamonaviy ta'lim elementi	Mustaqil ta'lim ta'siri	Pedagogik natija
Blended learning	O'zini boshqarish	Moslashuvchanlik
Raqamli platforma	Individual trayektoriya	Shaxsiylashtirilgan o'rganish
Portfolio	Reflektiv monitoring	Professional o'sish
Formativ baholash	Strategik tuzatish	O'quv sifatining oshishi
Muammoli o'qitish	Faol mustaqillik	Tanqidiy fikrlash

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'limni zamonaviy ta'lim sharoitini tashkil etishning asosiy vositasi sifatida qarash ilmiy va amaliy jihatdan asosli yondashuvdir. Mustaqil ta'lim nafaqat o'quv natijalarini oshiradi, balki butun ta'lim ekotizimini talabaga yo'naltirilgan modelga aylantiradi.

Shunday qilib, zamonaviy ta'lim muhitini samarali tashkil etish uchun mustaqil ta'lim ko'nikmalari metodik jihatdan rejalashtirilgan, monitoring qilinadigan va reflektiv mexanizmlar bilan boyitilgan holda joriy etilishi zarur. Bu yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim sharoitini tashkil etishning asosiy vositasidir. Mustaqil ta'limning tizimli integratsiyasi orqali talabalar o'z-o'zini boshqarish, metakognitiv fikrlash va reflektiv tahlil qilish qobiliyatlariga ega bo'ladi. Zamonaviy ta'lim muhitida mustaqil ta'lim raqamli integratsiya, formativ baholash va portfolio tizimi bilan uyg'unlashgan holda samarali natija beradi. Bo'lajak pedagoglarda mustaqil ta'lim ko'nikmalarining rivojlanishi ularning kasbiy avtonomiyasi va uzluksiz rivojlanish qobiliyatini ta'minlaydi. Shu bois, oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'limni rivojlantirish strategik ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Andrade H., Brookhart S. Classroom Assessment as the Co-Regulation of Learning // Assessment in Education. – 2020.
2. Boekaerts M. Self-regulated learning: Where we are today // International Journal of Educational Research. – 2020.
3. Carless D., Winstone N. Designing effective feedback processes in higher education. – London: Routledge, 2022.
4. Hodges C. et al. The difference between emergency remote teaching and online learning // EDUCAUSE Review. – 2020.
5. Little D. Language learner autonomy and reflective learning // Language Teaching Research. – 2021.
6. OECD. Future of Education and Skills 2030. – Paris: OECD Publishing, 2021.
7. Panadero E. A review of self-regulated learning models // Educational Psychology Review. – 2019.